א"ר אלעזר הא דלא כר"ש בן אלעזר *דתניא כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו נתחייב זה במחשבה של זה: **מתני'** *המוציא תבן כמלא פי פרה, עצה כמלא פי גמל, עמיר כמלא פי טלה, עשבים כמלא פי גדי, עלי שום ועלי בצלים: לחים כגרוגרת, יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: **גמ'** מאי עצה? אמר רב יהודה תבן של מיני קטנית. כי אתא רב דימי אמר: המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל ר' יוחנן אמר חייב ר"ש בן לקיש אמר פטור, באורתא א"ר יוחנן הכי לצפרא הדר ביה. אמר רב יוסף שפיר עבד דהדר דהא לא חזי לגמל א"ל אביי אדרבה כדמעיקרא מסתברא דהא חזי לפרה, אלא כי אתא רבין אמר: המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל דכולי עלמא לא פליגי דחייב, כי פליגי במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה °ואיפכא איתמר: ר' יוחנן אמר פטור °ריש לקיש אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור אכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה *ריש לקיש אמר חייב אכילה *ע"י הדחק שמה אכילה: עמיר כמלא פי טלה: והתניא כגרוגרת? אידי ואידי חד שיעורא הוא: עלי שום ועלי בצלים: לחים כגרוגרת, ויבשים כמלא פי הגדי, ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: אמר ר' יוסי בר חנינא [ג]אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן, וכל דלא שוו בשיעורייהו מי מצטרפין? והתנן *הבגד ג' על ג', והשק ד' על ד', והעור ה' על ה', מפץ ו' על ו' *ותני עלה הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ מצטרפין זה עם זה ואמר ר"ש מה טעם מפני שראויין ליטמא מושב טעמא דראויין ליטמא מושב אבל אין ראוי ליטמא מושב לא? אמר רבא

הכא

רש"י

א"ר אלעזר כו'. דקתני מתניתין דאינו כשר להצניע והצניעו *אחר הוא מתחייב על הוצאתו ושאר כל אדם פטורין דלא כר' שמעון בן אלעזר: **מתני'** **עצה.** מפרש בגמרא: **כמלא פי גמל.** כפיש שיעורא מפי פרה אבל כמלא פי פרה לא מיחייב דהא לא חזו לפרה: **עמיר.** קשין של שבלין: **פי טלה.** כפיש מפי גדי הלכך עמיר דלא חזי לגדי לא מיחייב כמלא פי גדי עד דאיכא מלא פי טלה, אבל עשבים אוכל וחזו בין לטלה בין לגדי מיחייב אפי' כמלא פי גדי: **לחים.** הראויין לאדם כגרוגרת דזה שיעור לכל מאכל אדם לשבת אבל כמלא פי גדי לא, דלאדם לא חזו לגדי: **גמ' המוציא תבן כמלא פי פרה.** והוציאו להאכילו לגמל שפי גמל גדול מפי פרה: **דהא חזי לפי פרה.** הלכך שיעור חשוב הוא ולכל מי שיוציאנו לא פקע שיעוריה בהכי: **דחייב.** דהאיכא שיעורא דחזי לפרה הלכך כשר להצניע הוא ומצניעין כמוהו: **עצה.** לא חזיא לפרה אלא ע"י הדחק אלא לגמל הוא דחזי וזה הוציאו לפרה: **רבי יוחנן אמר פטור.** דהא לגמל דחזי ליה ליכא שיעורא ואי משום דלצורך פרה אוציאו ולגבה איכא שיעור, אכילה ע"י הדחק לאו אכילה היא הלכך לא מסתרי' ליה בפרה: **אין מצטרפין לחמור שבהם.** מי ששיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף להשלים שיעורו של חמור דהא לא חשיב כי ההוא אבל החשוב משלים את הקל לכשיעור, תבן מצטרף עם עצה להשלים פי גמל, ועצה אין מצטרף עם התבן להשלים מלא פי פרה: **מי מצטרפין.** אפילו להשלים חמור את הקל: **ג' על ג'.** לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה: **הבגד והשק מצטרפין.** שהבגד משלים שיעור השק, שק עשוי מנוצה של עזים: **ואמר ר' שמעון מה טעם.** מצטרפין: **הואיל וראוין ליטמא מושב.** אם ליקט משניהם יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב אם קצע משניהם מהן ותקפסת על טפח ליעשב עליו מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב דתניא(א) המקצע מכולן טפח על טפח טמא מושב ואמרינן טעמא בפ"ק דסוכה הואיל וראוי לטלות על גבי חמור שאינו מקפיד אם הוא משני מינין:

הכא

תוספות

שמלריך לקמן הצנעה היינו לאדם עשיר שאין דרכו להצניע ומכל מקום פירוש מילתיה דר"ש צריך לפרש כמו שפירש כאן דאי מיירי במצניעין לאותו דבר עצמו שמפורש במשנה כמו שפירש התם אם כן כולהו הוה מצי למימר בכל שהוא בכדי שיפת קילור כדתנן בפ' המצניע (לקמן צ:) דלרפואה בכל שהוא ואתיא כר"ש מדלא קאמר התם בגמ' הא דלא כר"ש כי היכי דקאמר (דף צא:) הא דלא כר"ש בן אלעזר ומהתם נמי יש לדקדק דלר' שמעון סתם בני אדם שרגילין להצניעו מחייבי אפי' לא הצניעו מדקתני המצניע לזרע כו' וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו משמע בלא הצנעה וכר"ש נמי אתיא כדפי' ואין לפרש דבעשיר שאין דרכו להצניע לא מיחייב לר"ש אפי' בהצניעו דהא אמר בהמוציא יין בד"א במוציא אבל במצניע כל שהוא ר"ש אומר בד"א במצניע כו' ומפרש מצניע דרבנן בתלמיד שאמר לו כו' דבר שאינו חשוב לכל אי אצנעיה רביה אין אי לא לא ודומיא דהכי נראה דהוי מצניע דר"ש דתליא מילתא באותו שהצניעו היינו בעשיר קשה לרשב"א דמהאי טעמא דקאמר הכא מתני' דלא כר"ש משום דמתני' סתמא קתני דחייב משמע שכל בני אדם חייבין עליו אפי' אותן שאין חשוב להן שיעור זה מהאי טעמא נמי הוה ליה למימר בההיא דפרק המצניע דהויא דלא כר"ש ושמא י"ל דהכא דנקט לפרושי הוה ליה לפרושי טפי: **אכילה** ע"י הדחק לא שמה אכילה. והא דאמר בפ' כיצד הרגל (ב"ק דף יט.) אכילה ע"י הדחק שמה אכילה ה"מ לענין ניזקין דלא חשבינן ליה משונה אבל לאחשובה לענין שבת לא חשיבא אכילה: **אידי** ואידי חד שיעורא הוא. והא דנקט במתני' כמלא פי טלה ולא נקט כגרוגרת לאשמעי' דמשום אכילת טלה נתנו בו חכמים שיעור זה דאי נקט כגרוגרת לא הוה ידעינן למה נתנו בו חכמים שיעור זה: **מפני** שלא שוו בשיעוריהם. אבל אותם ששוו כגון עמיר ועלי שום ועלי בצלים לחים מצטרפין וכן חמור לקל כגון תבן לעצה למלא פי גמל ואפי' לא יהא תבן ראוי לגמל שמא אגב העצה הוא ראוי: **הבגד** והשק השק והעור כו'. דוקא בכה"ג הבגד והשק השק והעור והעור והמפץ אבל הבגד והעור והשק והמפץ אין מצטרפין שאין ראויין להתחבר יחד והמחברן בטלה דעתו ואין טמאים מדרס. ר"י: **ואמר** ר"ש מה טעם כו'. תימה לר"י דמה צריך להאי טעמא דהא כיון דמצטרפין זה עם זה א"כ ראוי לחברן וחזו למדרס וכיון דחזו למדרס פשיטא דמצטרפין לטומאת מדרס דהא אפי' כופת שאור שיחדה לישיבה טמאה מדרס כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכט.) והא בטומאת מדרס הבגד שלשה על שלשה לענין טומאת מת אפי' ג' על ג' כדפרישית לעיל ואור"י דודאי הא דקתני הבגד שלשה על שלשה לא מיירי אלא למדרס אבל סיפא דשק ועור ומפץ מיירי נמי בטומאת מת והכי איתא במס' כלים בפכ"ז הבגד שלשה על שלשה [למדרס ומשום ג' על ג'] לטומאת מת השק ד' על ד' העור ה' על ה' המפץ ו' על ו' שוו בין למדרס בין לטמא מת אלא שהש"ס מביאה בקוצר כמו שרגיל בכמה מקומות ועל טומאת מת קאמר מה טעם מצטרפין בשלא יחדו למדרס ולא צריך האי טעמא אליקוף דעור ומפץ °דמפץ לא מטמא במת אלא כשטמא בזב דהיינו כשיחדו למדרס ומק"ו דפכין קטנים כדאמרינן בפ' ר' עקיבא (לקמן פד:): **הואיל** וראוין ליטמא מושב. פי' בקונטרס אם קיצע משניהם וצירף יחד לטלאי מרדעת החמור והיה המקצע מכולם טפח על טפח למעילה היינו שבין כולם יש טפח ואין נראה לר"י דמה צריך להביא ראיה שראוין להצטרף בלאו טעמא דמושב כמו שמעינן ממתני' דהכא שראוין להצטרף יחד באותו סדר כמו ששנויים בגד לשק ושק לעור ועור למפץ דדוקא נקט לפי שאלו ראויין להצטרף יחד ונראה לר"י כמו שפי' ריב"א דהואיל וראוין ליטמא מושב היינו הואיל ושוו שיעוריהן לענין מושב וכמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף יז:) דהמקצע מכולן היינו מאיזה מהן שיקצע יהא טמא ואע"ג שכאן אין שיעורן שוה מצטרפין הואיל ולענין מושב שיעורן שוה והא דקאמר ה"נ חזו לדוגמא היינו כמי דשיעורן שוה לדוגמא כדתנן בפרק המצניע דלדוגמא כל שהוא הלכך מצטרפין אפי' לענין דבר דלא שוו שיעורייהו וה"ה דהוי מצי למיקצע הכא ולזרע ולרפואה דהוו נמי בכל שהוא אלא דלא כל דברים שייך בהו זרע ורפואה אבל דוגמא שייכא בכל דבר והא דקאמר בסוכה המקצע מכולן כו' הואיל וראוי לטלות על גבי חמורו לשון הואיל וראוי לאו דווקא דדווקא אם עשה מהן טלאי ויחדן לכך טמא בטפח על טפח וכן מוכיח לקמן בפ' א"ר עקיבא (דף צ:) הואיל וראויין למתק הקדרה דהוה ליה למימר הואיל וממתקין דהא מיירי שנפלו לתוך הקדרה: ר"י: **תוספתא*** המקצע למשכב אין פחות משלשה על שלשה, למושב טפח, ולמעמד כל שהוא:

חמשת

רבינו חננאל

ומנקה הבגד ודומה למנקב דתנינן בכמה מקומות ואם נשארו כגון אלו בבגד ובעל הבגד קפיד עלייהו ושקיל להו בשבת חייב משום מכה בפטיש · פי' כל דבר שהוא גמר מלאכה נקרא מכה בפטיש : המוחק אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות חייב והכותב אות אחת גדולה שיש במקומה שיעור לכתוב ב' אותיות פטור · זה חומר במוחק מבכותב. אלו אבות מלאכות לאפוקי מדר' אלעזר דמחייב אתולדה במקום אב כמו שכבר פרשנוהו למעלה (דף עג:) דמאן דעבד ב' אבות או ב' תולדות משני אבות או אב ותולדה דאב (אחר) [אחר] בהעלם אחד חייב בזה אחד ובזה אחד · ואי עביד אב ותולדתו לא מיחייב אלא חדא · ועוד חזר ושנה מ' חסר אחת לאפוקי מר' יהודה דאמר שובט ומדקדק מאבות מלאכות הן · אמרו לו שובט הרי הוא בכלל מיסך · מדקדק בכלל אורג *)פי' יש לאורגין עץ או עצם שראשו חד תקרא כרכר ודומה למחט של סקאין · וכך שמו בלשון יון כרכר. מעבירו על השתי כשהוא מותח לפניו לאריגה ושובט בו החוטין ומקרב המבדילין בין ב' החוטין העליונים והתחתונים ומדנחים להתפרק העליונים מן התחתונים תפתח נפש המסכת לידות בתוכם חוט הערב ואין לה אב אלא הרי הוא בכלל מיסך והמדקדק הוא המדקדק על חוט הערב כדי להדחק ולהלחץ עם חבירו וזהו בכלל אריגה: ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב עליו חטאת · כל הכשר להצניע רב מתנה אמר למעוטי דם נדה שאין חייבין בהוצאתו' וכ"ש איסורי הנאה · ועצי אשרה שאין חייבין בהוצאתו · מר עוקבא אמר לאפוקי עצי אשרה אבל דם נדה חייב כו' וזה ששנינו ומצניעין כמוהו א"ר יוסי ב"ר חנינא דלא כר' שמעון דאי ר' שמעון האמר דברים הללו לא נאמרו אלא למצניעיהן. והכין סבירא ליה לר' שמעון לענין המוציא יין כדי מזיגת הכוס חלב כדי גמיעה כו' דכולן שיעורן ברביעית ושיעורין הללו כדי גמיעה וכדי ליתן על הבתית כו' · לא נאמרו אלא למצניעיהן כלומר אם הצניע בחול [פחות] משיעורין הללו אע"פ שהוציאו בשבת פטור ורבנן סבירא להו אם הצניעו אדם בחול כל שהוא אע"פ שאין כשר להצניע והוציאו בשבת חייב דהא (אשביה)

[אחשביה] בהצנעתו · וזה ששנינו כל שאין כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אין חייב אלא המצניעו אבל מי לא שהצניע בחול אם הוציאו בשיעורין הללו חייב · ואם לא פטור · וזהו כמו דתנן המצניע לזרע לדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב עליו כל שהוא · ושאר כל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו נמצא ר' שמעון מיקל מדברי חכמים ור' שמעון בן אלעזר מחמיר מדבריהם · דקאמר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו נתחייב המוציא ממחשבת המצניעו ואע"פ שאינו כשר להצניעו ואין מצניעין כמוהו חייב עליו · ורבנן אמרי אינו חייב בפחות מכשיעור אלא המצניעו · תמו הכללות · ובאנו לפרש שיעורי ההוצאה : **המוציא** תבן כמלוא פי פרה. עצה תבן הקטנית וקשה ממנו שיעורו כמלוא פי גמל · עמיר כמלוא פי טלה · עשבים כמלוא פי גדי ולענין המוציא תבן כמלוא פי פרה לגמל (הלכה) כו"ע לא פליגי דחייב שזה הוא שיעור הוצאתו ולא אכפת לן [אי] לגמל נתכוין להוציאו או לפרה אלא כי פליגי ר' יוחנן ור' אושעי' במוציא עצה כמלוא פי פרה לפרה · ועיקר הדבר שאין העצה מאכל פרה ואין שיעור כמלוא פי פרה אלא כמלוא פי גמל שהוא יתר ממלוא פי פרה · ועכשיו שנתכוון לפרה איפלינו ר' אושעי' סבר אכילה ע"י הדחק שמה אכילה אע"פ שאין פרה אוכלת אותו כדרכה אלא כיון שאכלת אותו ע"י הדחק וישנו מלא פיה והוציאו לה חייב עליו (ור') [ור"י] סבר אכילה שע"י הדחק לאו שמה אכילה (וזה) ופטור: לענין הא דתנן אין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן א"ר יוסי ב"ר חנינא אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן אם הוציא עמיר ועשבים אם יש בין שניהם כמלוא פי טלה מצטרפין כי החמור משלים לקל וחייב אבל אם אין בהם כמלוא פי טלה · אע"פ שיש בהן כמלוא פי הגדי פטור שאין מצטרפין כי אין הקל משלים לחמור וכן עשבים משלימין לתבן ואין התבן משלים לעשבים ומקשינן היאך תאמר בהני דלא שוו בשיעוריהן להדדי דמצטרפין והלא הבגד והעור לענין טומאה שלא שוו בשיעוריהן אע"ג דתנן הבגד והשק מצטרפין והשק והעור מצטרפין והעור והמפץ מצטרפין דקתני סיפא · א"ר שמעון מה טעם הואיל וראויין ליטמא מושב דייקת מיניה טעמא דראויין ליטמא מושב הא אי לא הוו ראויין ליטמא מושב לא הוו מצטרפין משום שלא שוו בשיעוריהן להדדי · וא"כ היכי קאמר ר' יוסי בר' חנינא מצטרפין לקל שבהן והכין הוה ראוי שלא יצטרפו כל עיקר · ופריק רבא לר' יוסי ב"ר חנינא ואמר הכי נמי ראויין לדוגמא כשם שהבגד והשק אף על פי שאין בזה כשיעור ולא בזה כשיעור כיון שאלו מתחברין יש בעיניהם כשיעור השק שהוא הקל ואפשר לחברן זה בזה ולישב עליהן וראויין ליטמא מושב · כן התבן והעצה אפשר להוציא מזה כמעט ומזה כמעט להראותן דוגמא לקונה לומר מאלו אני מוכר ולהבין חשובין בחיבורין ויש צורך להוציאו כסדר הזה משום כן מצטרפין לקל שבהן אבל אוכלין שיעורן כולן כגרוגרת לפיכך מצטרפין וזו אבל קליפיהן ושקציהן וסיגן ומורסנן אין מצטרפין עמהן .

מסורת הש"ס

נ"ל אחר

לקמן צא. זבחים מז.

עין משפט נר מצוה

עב א ב מיי' פ"ח מהל' שבת הל' ג:

[עב] [ב] [מיי' שם]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הואיל וכו' דתניא. נ"ב במעילה ס"פ קדשי המזבח דף יח:

[בכסף משנה העתיק רבי אושעיא אמר חייב וכו' ופסק הרמב"ם כרבי אושעיה שהלכה כמותו לגבי ר' יוחנן עכ"ל]

לקמן צט. מעילה יח. סוכה יז: כלים פכ"ז מ"ב

גליון הש"ס

גמ' ואיפכא איתמר. כעין זה נדה דף לד ע"א: שם ר"ל אמר חייב. בכסף משנה פ"ח הלכה ג מהלכות שבת הגירסא ר' אושעיא: תוס' ד"ה ואמר ר"ש וכו' דמפץ לא מטמא במת. עי' פכ"ד מ"י דכלים וכר"ש שם:

כלים כ"ב פ"ב

נושא
שיעורי הוצאה
למאכלי בהמה

מבנה
כי אתא
ר' דימי/רבין

המוציא תבן
כמלא פי פרה לגמל
1- לר' דימי
מח' ר' יוחנן ור"ל
2- לרבין, לכו"ע
חייב

נושא
שיעורים
שונים
המצטרפים
זה עם זה